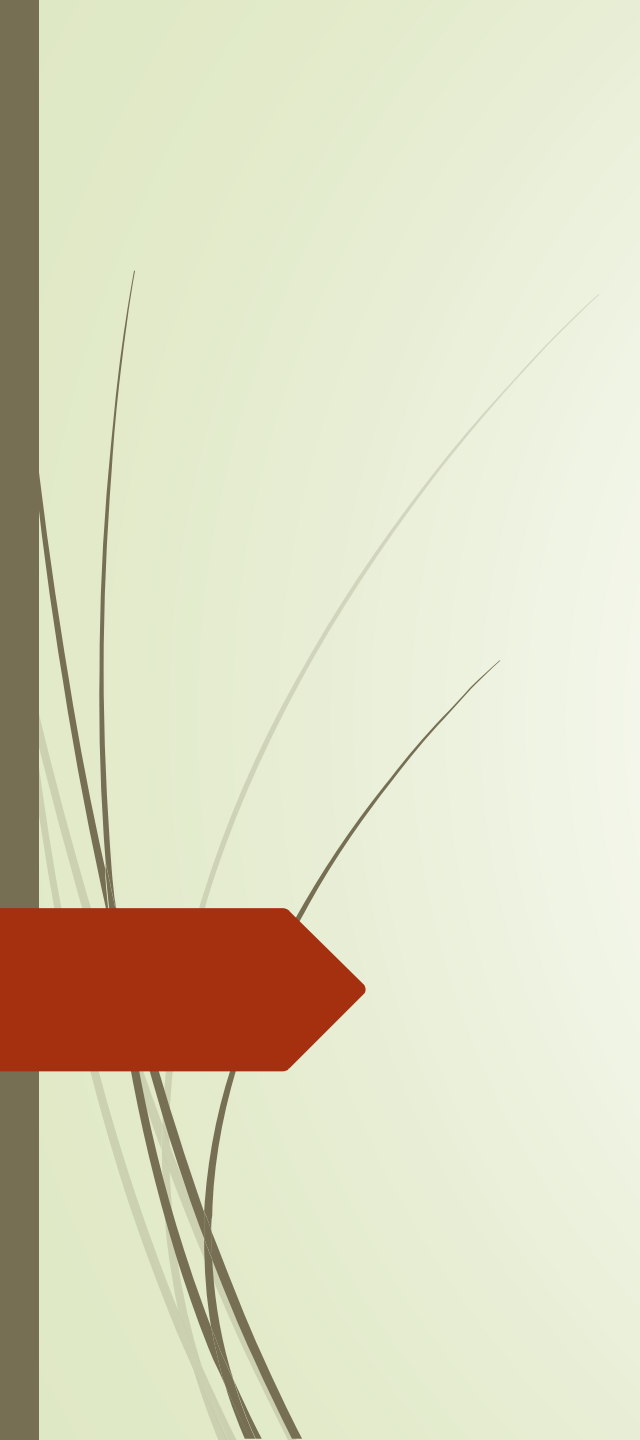

«تکنو ناشنالیزم» و سیاست صنعتی ژاپن

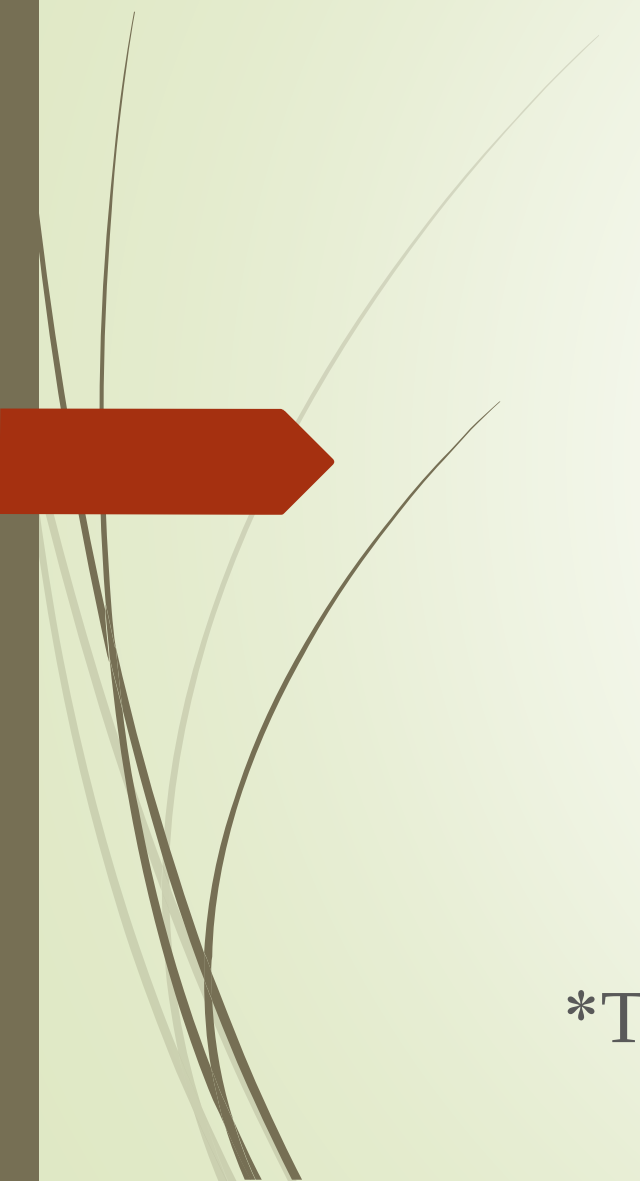
عبداله صوفی

سخنرانی در وبینار مرکز مطالعات و پژوهش های بازرگانی و زارت صمت

7 آذر 1400 برابر 28 نوامبر 2021

فهرست مطالب

- تکنو ناشنالیزم
- رابط توسعه صنعتی و سیاست صنعتی
- مقایسه شبکه های بخش صنعت ایران، ترکیه و آلمان
- انواع حاکمیت ها و توسعه اقتصادی
- سیاست توسعه فناوری و سیاست صنعتی
- سیاست صنعتی در ژاپن
- سیاست تجارت خارجی و ارزی ژاپن در دهه 1950
- الگوی توسعه فناوری-اقتصادی دولت توسعه گرا ژاپن (1925-1975)
- نتیجه گیری

تکنو ناشنلالیزم

تکنو ناشنلالیزم *

دید گاهی است که فناوری را سر چشمه امنیت ملی می داند.

*Techno-nationalism

پایه تئوریک تکنو نشنالیزم

➡ اساس تئوری تکنو نشنالیزم که سیاست صنعتی ژاپن بر آن استوار بود عبارت است از:

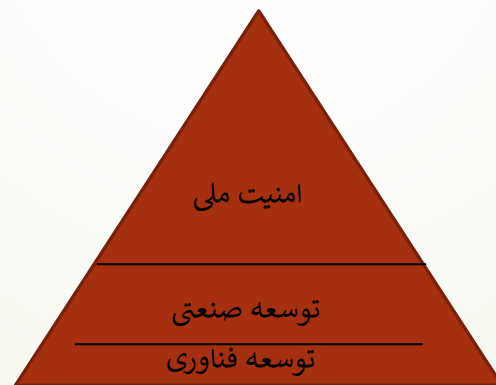
➡ وابستگی کشورها بهم ، تبدیل به وابستگی کشور ضعیف تر به کشور قوی تر و در تحلیل نهایی منتهی به تسلط کشور قوی تر بر کشور ضعیف تر میشود.

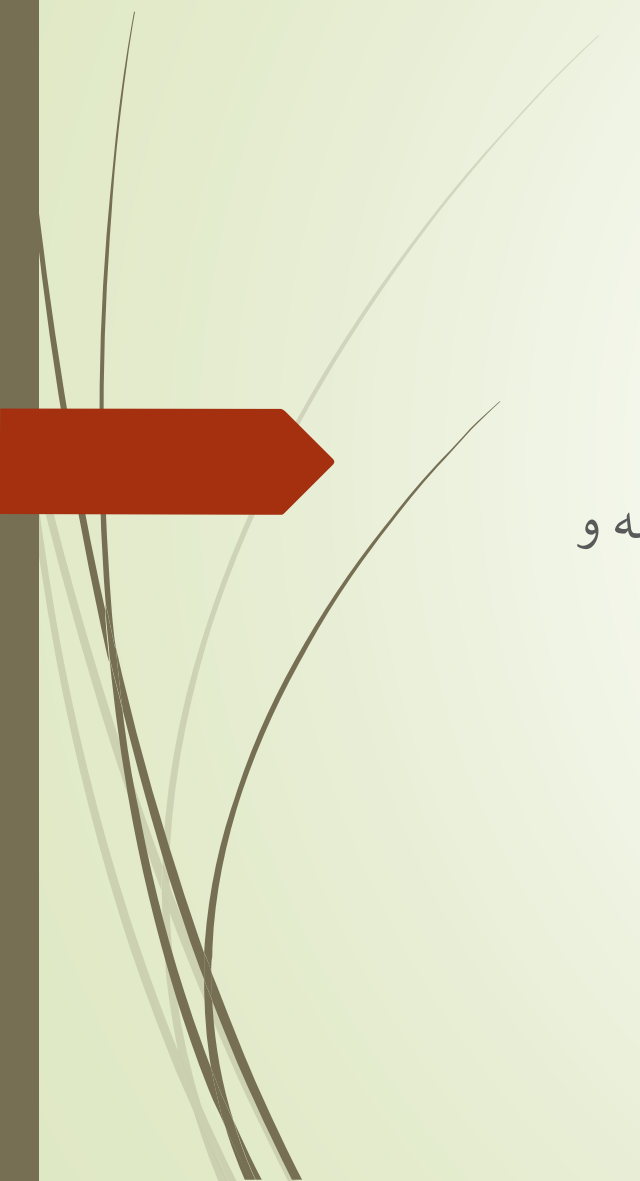
پایه تئوریک اقتصاد مقاومتی: توسعه فناوری برای استقلال اقتصادی و تامین امنیت ملی

➤ تعریف استقلال اقتصادی:

برقراری تعادل تراز پرداخت ها بدون خام فروشی.

بنا بر این توسعه فناوری شرط لازم توسعه صنعتی و توسعه صنعتی شرط لازم استقلال اقتصادی و امنیت ملی می باشد.

تعاريف کلی توسعه صنعتی و شبکه بخش صنعت ايران

در اين بخش رابطه سياست صنعتی و توسعه صنعتی و شبکه بخش صنعت ايران آلمان و ترکیه مقایسه و بررسی می شود.

تعاریف کلی: توسعه صنعتی، راهکار صنعتی شدن و سیاست صنعتی

➤ توسعه صنعتی عبارت است از فرآیند به دست آوری توان فناوری.

➤ راهکارهای صنعتی شدن (Industrialization strategy) عبارتند از تمرکز به تولید داخلی به عوض واردات (import substitution) و یا تکیه به صادرات (export promotion) به هدف پیوستن به سیستم اقتصادی جهانی برای رشد اقتصادی.

➤ سیاست صنعتی (industrial policy) راهکاری برای توسعه صنعتی. انتخاب صنایع خاص و حمایت از آن صنایع برای افزایش صادرات کالا های صنعتی توسط دولت.

نمودار استراتژی صنعتی شدن

در اسلاید زیر راهکارهای صنعتی شدن را مشاهده می کنیم.

```
graph TD; A[Industrialization strategy] --> B[Import substitution]; A --> C[Export promotion]; B --> D[Industrial policy]; C --> E[Labor-intensive exports]; C --> F[Capital-intensive exports]; F --> G[Industrial policy]
```

Industrialization
strategy

Import
substitution

Industrial
policy

Export
promotion

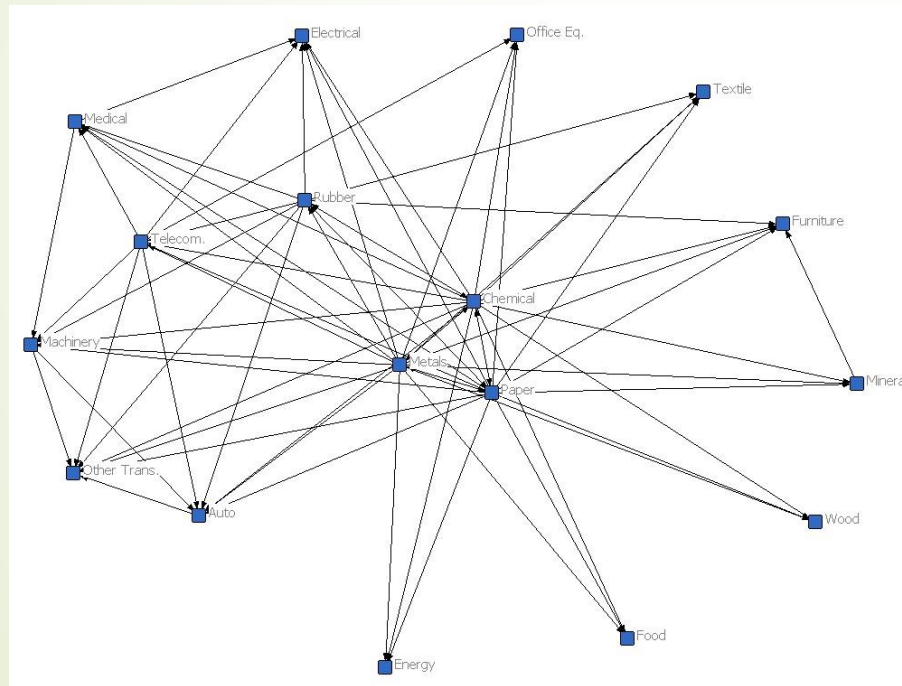
Labor-
intensive
exports

Capital-
intensive
exports

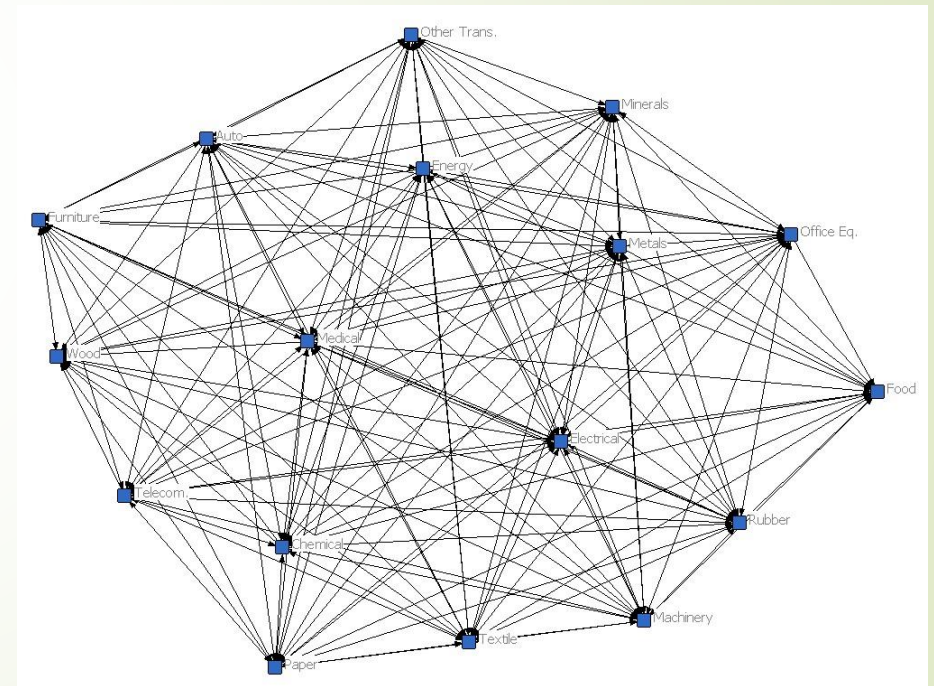
Industrial
policy

توسعه صنعتی به هدف ایجاد پیچدگی بیشتر شبکه صنایع: مقایسه شبکه صنایع ایران با شبکه صنایع آلمان

Iranian Network

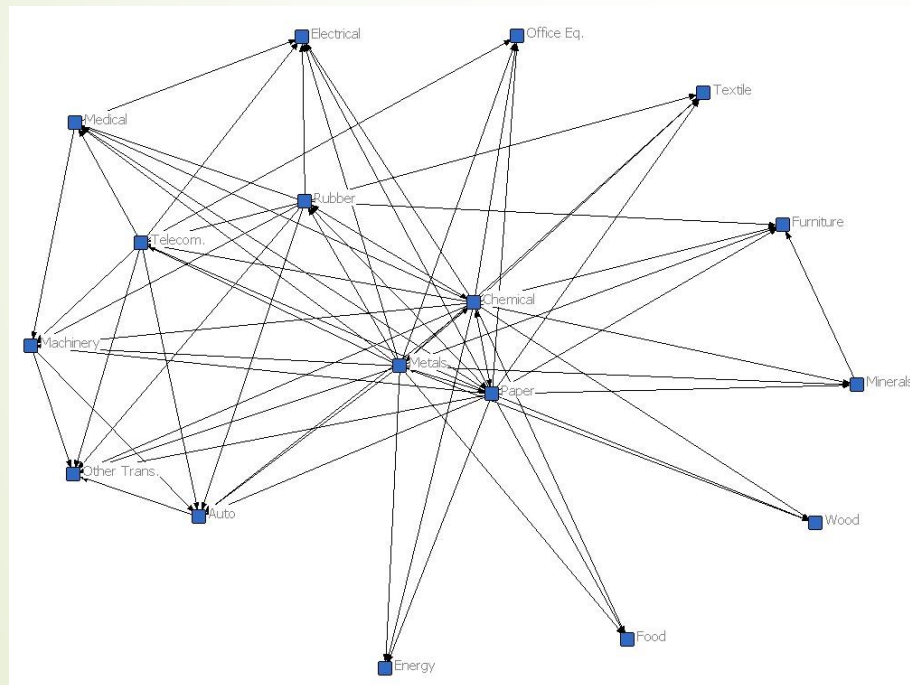

German Network

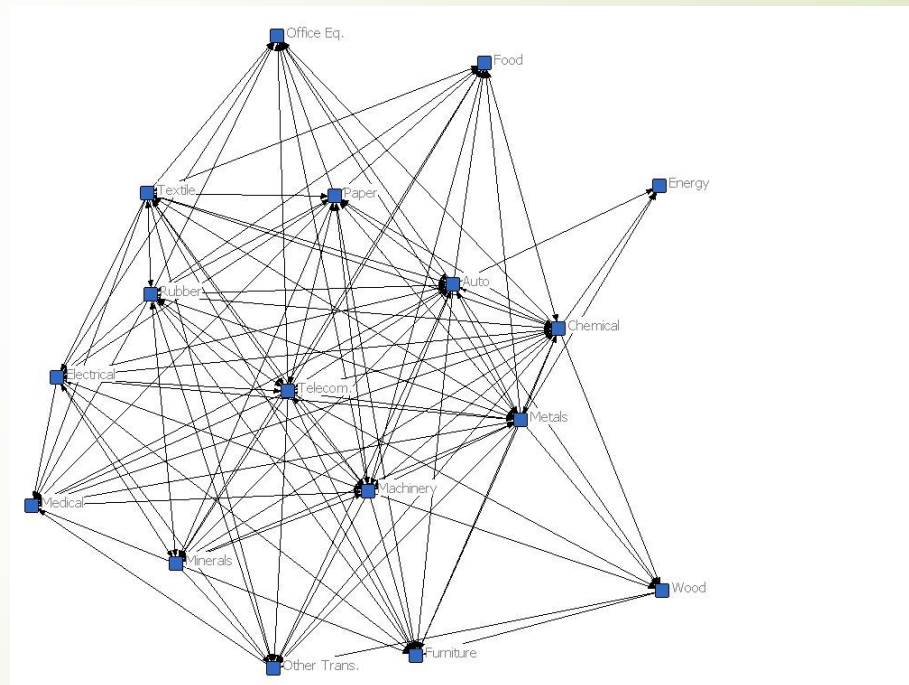

مقایسه شبکه صنایع ایران با شبکه صنایع ترکیه

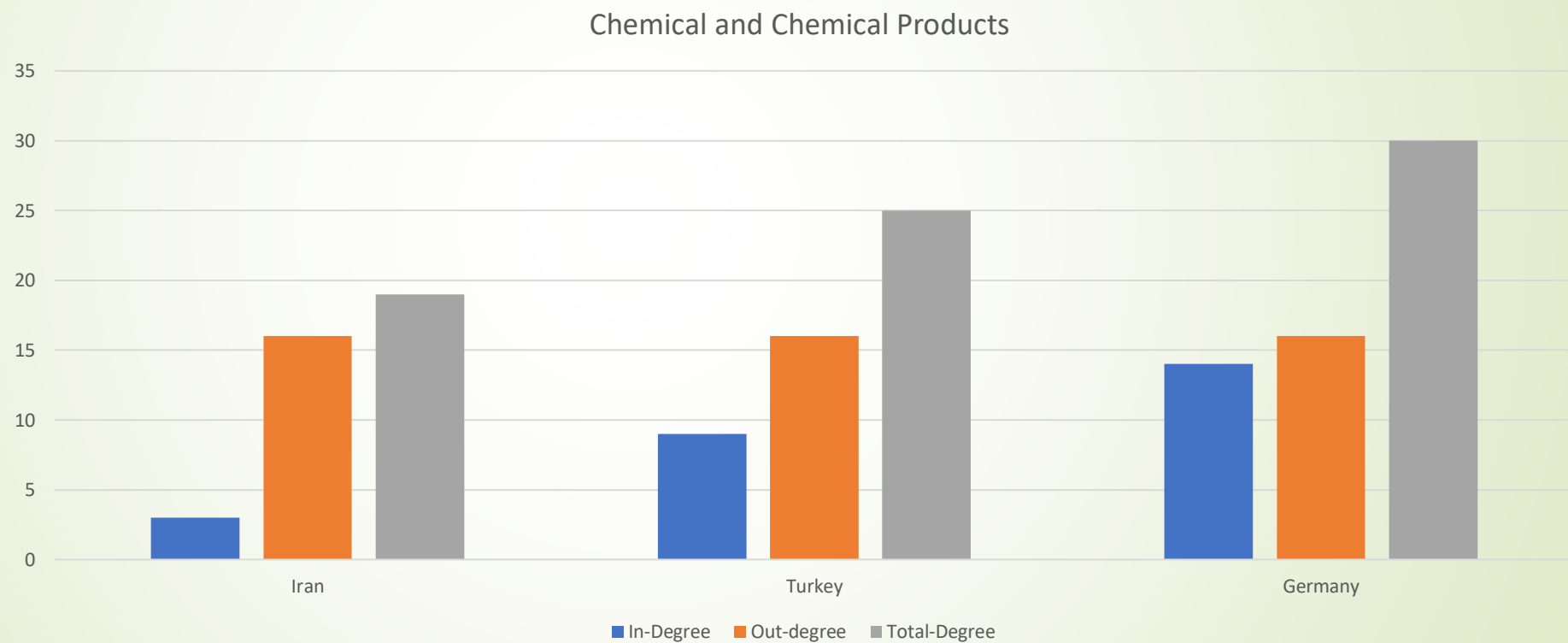
Iranian Network

Turkish Network

مقایسه روابط فناوری صنعت پترو شیمی ایران، ترکیه و آلمان

توسعه اقتصادی و انواع حاکمیت ها

در این بخش به بررسی دولت توسعه گرا و مشخصات آن و همچنین اساس جهان بینی تکنو ناشنالیزم ژاپن می پردازیم.

توسعه اقتصادی و انواع حاکمیت ها

- یکی از مسائل اصلی دولت ها در کشور های دنیای سوم در نیمه دوم قرن بیستم انتخاب راه مطلوب برای صنعتی شدن، توسعه اقتصادی و بدست آوری رفاه و شرایط زندگی بهتر برای مردم بود.
- متخصصین تاریخ توسعه اقتصادی دریافتند که فرآیند توسعه اقتصادی بستگی دارد به نوع حاکمیتی که جامعه انتخاب می کند.

انواع حاکمیت ها

➤ مطابق این نظریه حاکمیت می تواند اولویت های خود را رده بندی کرده و با تعیین اولویت اول ماهیت خود را تعیین نماید.

➤ حاکمیت ممکن است خواهان

➤ دولت رفاه

➤ دولت عدالت محور

➤ دولت انقلابی

➤ دولت دفاعی

➤ دولت توسعه گرا

➤ و یا دولتی بر اساس هر هدف دیگر باشد. (Johnson, 1982,p.305)

کشور های دارای دولت توسعه گرا

1. ژاپن (1930-1980)
2. کره جنوبی (1960-1990)
3. جزیره تایوان – چین (1960-1990)
4. جمهور خلق چین (1949 – 1980 بر نامه ریزی مر کزی و از 2000 تا کنون سیاست صنعتی)
توسعه اقتصادی را در رده اول لیست اولویت ها قرار داده اند.

مشخصات دولت های توسعه گرا کدامند؟

➤ چالمر جانسن در مقاله ای (1999) دولت توسعه گرا را چنین تعریف می کند:

➤ « دولت های توسعه گرای سرمایه داری بر اساس مالکیت خصوصی اصیل اما کنترل غیر مستقیم تصمیمات اقتصادی بنگاه خصوصی از طرف دولت قرار دارند. این اقتصاد ها از سیاست صنعتی برای صنعتی شدن و توسعه اقتصادی استفاده می کنند.»

پایه های جهان بینی تکنونشنالیزم در ژاپن

➡ ایده لوژی تکنو ناشنالیزم دولت های توسعه گرا ژاپن برای توسعه فناوری بر سه اصل زیرقرار داشت :

1. بومی کردن فناوری خارجی (Indigenization of technology)
2. پخش فناوری (Diffusion of technology)
3. پرورش فناوری (Nurturing technology)

Samuels (1994)

اصل اول: بومی کردن فناوری Indigenization

- اصل اول سیاست توسعه فناوری دولت های توسعه گرا ژاپن:
- بومی کردن فناوری خارجی (Indigenization of technology) با لایسنس، تدریس و تعلیمات ژاپنی ها در کشورهای خارجی.
- آماری برای بومی کردن فناوری در ژاپن:
- بین سال های 1950 الی 1962 حدود 2000 قرارداد برای دسترسی به فناوری خارجی توسط بنگاه های ژاپنی امضا شد.
- در سال 1970 دولت ژاپن خرید 2000 فناوری را تأیید نمود.
- در سال 1990 دولت ژاپن خرید 8000 فناوری را تأیید نمود.

اصل اول: بومی کردن فناوری

Indigenization

- در سال 1990 ، 89 % قطعات جنگنده های آمریکایی را که نیروی هوایی ژاپن خریداری کرده بود بنگاه های ژاپنی در ژاپن تولید می کردند.
- بنگاه ها در بخش هوا-فضا اقتصاد ژاپن، بدون آموزش فناوری که با رهنمود دولت ژاپن به دست آوردند، نمی توانستند این قطعات در ژاپن تولید کنند.
- «موسسه تحقیق و توسعه فنی» که مسئولیت تولید سیستم دفاعی ژاپن را دارا بود در باره استفاده فناوری توسعه یافته در صنایع هوا-فضا و دفاعی در بخش غیر نظامی اقتصاد ژاپن چنین بیان داشت:

Indigenization بومی کردن فناوری

«ما بر اساس لیسانس تجهیزات نظامی آمریکائی و سایر کشورها شروع به تولیدات در ژاپن نمودیم. هر چند این فناوری های نوین برای اهداف نظامی توسعه یافته بودند، اما آن فناوری ها برای ساختن کالاهای خاص به طرف دنیای تجاری رخنه کرد و طولی نانجامید که راه خود را در تمامی بخش های اقتصادی پیدا نمود: سیستم های مقیاس بزرگ مهندسی، آزمایشات محیط زیستی، کنترل کیفیت/قابلیت اطمینانتولید بر اساس لایسنس به ما فرصت می دهد که فناوری پیشرفته خارجی را جذب نماییم.»

Samuels, Richard (1994) “Rich Nation Strong Army”: National Security and the Technological Transformation of Japan, Ithaca: Cornell University Press, p.273.

اصل دوم: پخش فناوری Diffusion of technology

➤ پخش فناوری یکی از اهداف اصلی دولت ژاپن بعد از جنگ جهانی بود. به
گفتمان یکی از مسئولین وزارت تجارت بین المللی و صنعت ژاپن در زیر
توجه فرمائید:

«به وضوح روشن است که بعد از جنگ جهانی دوم فرمول برای موفقیت
اقتصادی ژاپن به دست آوری و در اغلب اوقات بهتر نمودن فناوری خارجی
بوده است.... بیشتر تحقیقات و توسعه در جهت اقتباس، ادغام و پخش فناوری
خارجی بود.»

سیاست دولت ژاپن در پخش فناوری Diffusion

➤ از سال های 1970 دولت ژاپن به بنگاه ها انگیزه مالی برای همکاری های تحقیقاتی ارائه می کرد.

➤ در اواخر قرن بیستم مانند اواسط قرن نوزدهم دولت ژاپن انجمن های تولید کنندگان صنعتی را به همکاری فناوری بده و بستان فناوری تشویق می نمود.

اصل سوم: پرورش فناوری

Nurturing technology

- از دیدگاه تکنو ناشنالیزم ژاپنی ، بومی کردن و پخش فناوری برای رسیدن به هدف آموزش فناوری مدرن کافی نیست بلکه **پرورش فناوری** از طریق حمایت دولت از تولید کنندگان برای استفاده از فناوری های موجود لازم است.
- از نظر یک طراح بر جسته هوا-فضای ژاپنی فناوری علاوه بر «دانستن چگونگی»، «دانستن چرا» و «دانستن کی» نیز لازم است. ضروری است که روابط بنگاه ها و انسان ها را توسعه داد.
- “Know-how”, “know-why” and “know-who”.

اصل سوم: پرورش فناوری Nurturing technology

➤ سیاست پرورش فناوری دولت ژاپن بر اساس همکاری بخش دولتی و بخش خصوصی و همچنین همکاری بین بنگاه های خصوصی در طی نوسانات اقتصادی بخصوص در دوران رکود اقتصادی برای جلوگیری از ضررها ناشی از عمل کرد بازار قرار داشت.

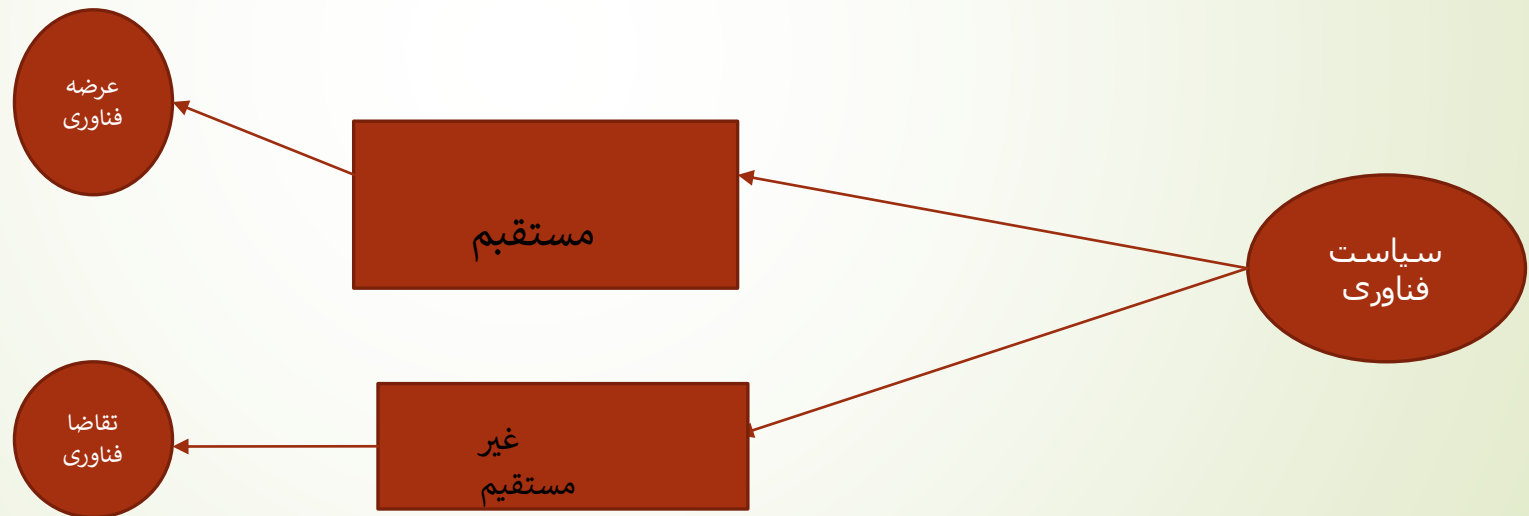
➤ اصل پرورش فناوری در ژاپن حکم می کرد که به عوض رقابت مخرب بین بنگاه ها لازم است که بنگاه ها برای توسعه فناوری با همدیگر همکاری و رقابت بین بنگاهی را مدیریت نمایند.

سیاست توسعه فناوری و سیاست صنعتی

در اسلاید بعدی به شرح تمایز سیاست فناوری و سیاست صنعتی می پردازیم.

سیاست صنعتی و رابطه آن با سیاست فناوری

سیاست فناوری به مجموعه از سیاست های مستقیم و غیر مستقیم دولتی گفته میشود که بر توسعه علم و فناوری اثر گذار است.

سیاست های مستقیم: سیاست علم و فناوری

➡ سیاست های مستقیم جهت و روند عرضه فناوری را با ایجاد و افزایش توان فناوری تعیین می کند.

تقسیم سیاست های غیر مستقیم

➤ سیاست های غیر مستقیم به دو بخش تقسیم می شود.

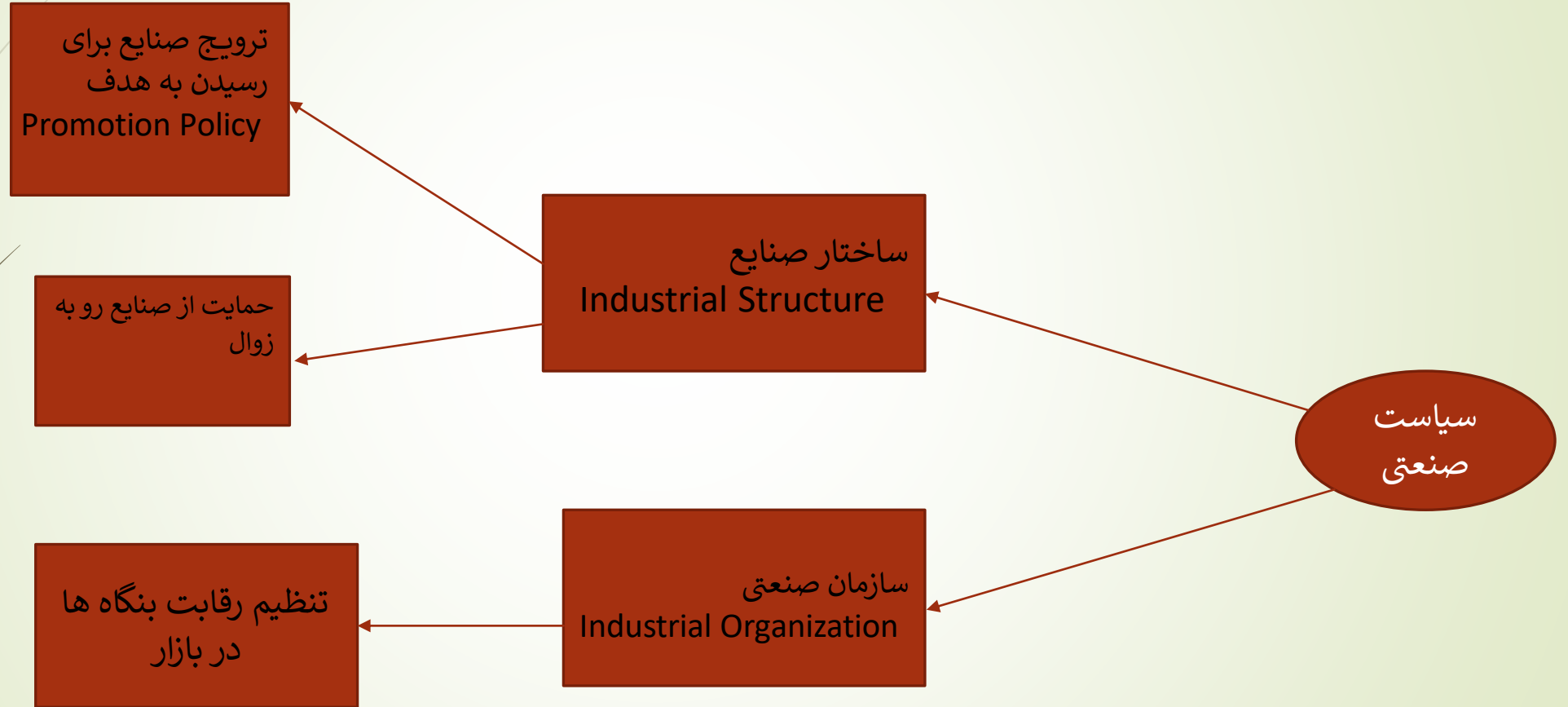
➤ اول. مجموعه ای از سیاست هایی است که بر تقاضا برای فناوری با ایجاد احتیاج برای توان فناوری از طریق انگیزه های مالی و مالیاتی بنگاه ها اثر می گذارد.

➤ بعد دوم سیاست های غیرمستقیم عبارت است از مجموعه ای از سیاست ها که هم آهنگی اقتصادی را برای عمل کرد بازار فناوری آسان تر می نماید.

سیاست صنعتی چیست؟

- سیاست های فناوری غیر مستقیم را سیاست صنعتی می نامند.
- سیاست صنعتی سیاست های می باشد که دولت برای دست یابی به اهدافی که دولت معتقد است که برای کل اقتصاد موثرند وقوه رقابت کشور را در سطح جهانی افزایش می دهد برای صنایع خاص در نظر می گیرد.

سیاست صنعتی چیست؟

سیاست صنعتی چه نیست؟

- سیاست صنعتی تنها به انتخاب صنایع برای توسعه فناوری ختم نمیشود.
- علاوه بر انتخاب صنایع برای توسعه صنعتی، راهکارهای مشخص برای حل مشکلات فناوری در بنگاه ها در صنایع منتخب ارائه می نماید.
- بدون شرکت بنگاه های ذینفع در برنامه ریزی سیاست صنعتی توسط دولت اجرای سیاست ها ممکن نیست.
- سیاست صنعتی منافع بنگاه ها را نادیده نمی گیرد.
- سیاست صنعتی برنامه ریزی اقتصادی نیست.

هدف سیاست صنعتی Goal

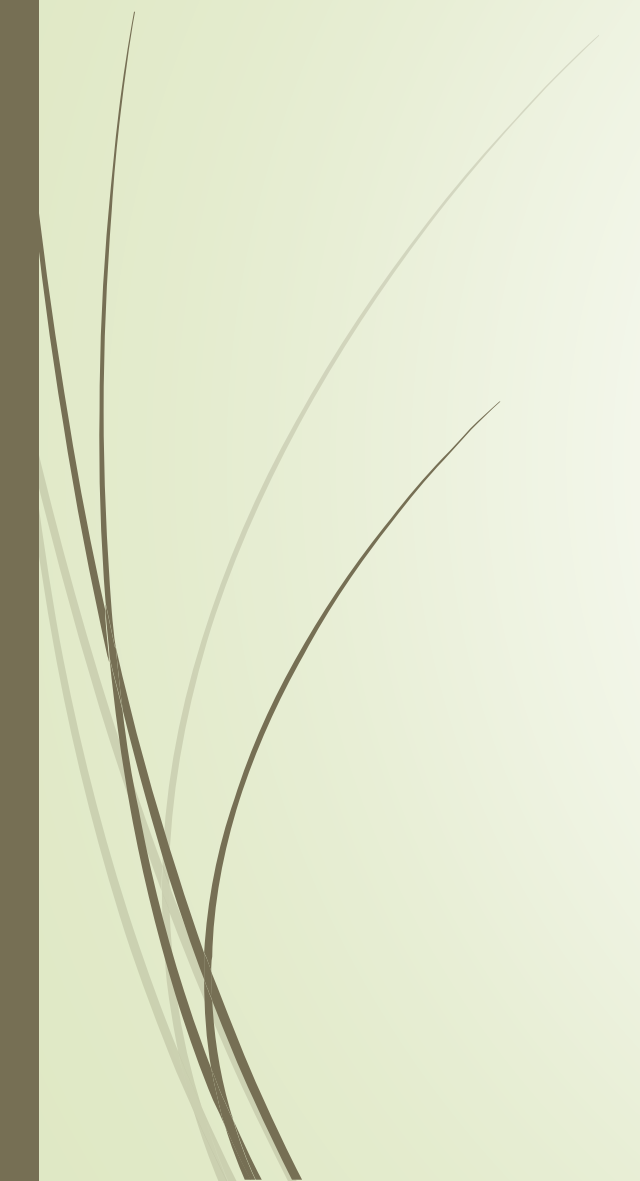
➡ هدف سیاست صنعتی (Goal)

1. افزایش قدرت رقابتی در بازارهای جهان
2. کاهش رقابت ویران کننده اقتصادی بنگاه ها

شیوه به دست آوری هدف (Objective)

حمایت و تنظیم صنایع خاص یا گروهی از بنگاه ها توسط دولت.

نکاتی چند در باره سیاست صنعتی

با توجه به این که شرایط خاص و تاریخ کشور ها در سیاست صنعتی اثر گذارند راهکار های برای رسیدن به اهداف سیاست صنعتی در کشور های مختلف متفاوتند.

1. سیاست صنعتی در ژاپن در طی 1946-1960 برای توسعه صنایع سنگین فولاد و زغال سنگ، الکتریسیته تمرکز داشت.

2. در کره جنوبی طی مرحله نخست اجرای سیاست صنعتی تمرکز در افزایش تولیدات برای صادرات در صنایع که از نیروی کار بالا استفاده میشد بود.

Labor-intensive industries

اجزای سیاست صنعتی در ژاپن

➡ همانطوری که بیان شد سیاست صنعتی دارای دو بخش می باشد.

1. سیاست منطقی کردن صنایع (Industrial rationalization or organization policy)

2. سیاست ساختار صنعتی (Industrial structure policy)

سیاست منطقی کردن صنایع (Industrial rationalization policy)

➡ در ژاپن این سیاست :

- جهان بینی بود که بر اساس آن حاکمیت ژاپن عقب ماندگی در سطح بین المللی کشور را تشخیص داده وبر اساس آن سعی در رفع کمبود های فناوری، مدیریت، نقاط جغرافیایی صنعتی ، ساختار صنایع ، امکانات و تجهیزات می نمود.

قانون سال 1931 مربوط به منطقی کردن صنایع در ژاپن

■ رقابت ویران کننده بنگاه ها در دهه 1920 در ژاپن منجر به تصویب « قانون کنترل صنایع مهم » برای خویشتن داری بنگاه ها در رقابت گردید. این قانون برقراری کارتل را بین بنگاه ها در صنایع استراتژیک رامجاز دانست اما مدیریت کارتل را به خود بنگاه ها در کارتل محول نمود.

«قانون کنترل صنایع مهم» برای منطقی کردن صنایع

- هدف قانون بر قراری انضباط در صنایع بود.
- با شرکت دو سوم از بنگاه های صنعت مورد نظر در کارتل، وزارت تجارت و صنعت مفاد توافق کارتل را برای اجازه فعالیت کارتل بررسی می کرد.
- تبصره به قانون کنترل صنایع مهم در سال 1933.
- وزارت تجارت و صنعت اجازه داشت که سرمایه گذاری که باعث افزایش ظرفیت تولیدی بنگاه ها در کارتل شود منع کند.
- کاهش تولیدات بنگاه ها در کارتل را تایید نماید .
- بنگاه های کارتل موظف بودند که گزارشات در باره سرمایه گذاری ها و فعالیت های خود را مرتب به دولت ارائه کنند.

سیاست منطقی کردن صنایع (IRP) یعنی چی؟ راهکار های رفع کمبودها

➡ به طور مشخص چه سیاست هایی برای رفع کمبود ها اجرا گردید؟

➡ رفع کمبود بنگاه ها با:

1. بدست آوری فناوری های نوین برای تولیدات
2. سرمایه گذاری در ماشین آلات و کارخانه ها نو
3. کنترل کیفیت
4. کاهش هزینه ها
5. به کار گیری شیوه های مدیریت نوین
6. تکمیل شیوه کنترل

راهکار های رفع کمبود ها

- منطقی کردن محیط زیست منجمله سیستم ترابری آبی و زمینی و محل بنگاه ها.
- منطقی کردن تمامی صنایع از طریق ایجاد چارچوبی که بنگاه ها بتوانند منصفانه رقابت و یا همکاری نمایند.
- همکاری در توسعه و تحقیق.
- ایجاد کارتل برای تعیین سطح تولیدات و تعیین قیمت ها.

تعریف کوتاه سیاست منطقی کردن صنایع (IRP)

- سیاست ها در سطح خُرد که منجر به حضور دولت در عملیات بنگاه ها به هدف افزایش کار آیی عملیات بنگاه ها می گردید.
- تحت شرایط خاصی حذف بنگاه هایی که بازدهی خود را از دست داده اند.
- سعی دولت در به دست آوری دانش این که بنگاه ها چگونه بالاترین منافع با کم ترین هزینه را به دست می آورند. علاوه بر آن توزیع دانش به دست آمده بین تمامی بنگاه ها در صنعت مورد نظر به هدف تامین منافع ملی.

سیاست ساختار صنعتی (Industrial structure policy)

- این سیاست عبارت است از تغییر نسبت های بخش های اقتصادی کشاورزی، معدن، صنایع و خدمات به کل تولیدات و
- در بخش صنایع تعیین در صد صنایع سنگین و صنایع کالا های مصرفی (صنایع سبک) در کل تولیدات صنعتی توسط دولت .
- هدف دولت در تعیین نسبت ها ایجاد صنایع راهبردی و یا تغییر آن صنایع از نوعی به نوع صنعتی دیگر.
- پیروان سیاست صنعتی مصرانه معتقدند که بازار هیچگاه به تنهایی توان ایجاد چنین تغییراتی را ندارد.

چگونه سیاست صنعتی در ژاپن اجرا شد؟

سیاست های اقتصاد کلان

1. تعرفه گمرکی
2. تبعیض مالیاتی برای کالا های تولید داخلی
3. محدودیت واردات از طریق کنترل و تخصیص ارز.
4. عرضه اعتبارات با نرخ بهره پائین به بنگاه ها در صنایع مورد نظر از طریق بنگاه های مالی دولتی.
5. پرداخت یارانه.
6. حذف تعرفه برای واردات ماشین آلات لازم.
7. دریافت لایسنس برای فناوری وارداتی
8. عرضه پارک های صنعتی و وسایل حمل نقل برای استفاده بنگاه های خصوصی با سرمایه گذاری دولتی.
9. هم آهنگی سرمایه گذاری در کارخانه و ماشین آلات برای صنایع استراتژیک و ارائه رهنمود های مدیریتی.

سیاست صنعتی در کدام صنایع استراتژیک در ژاپن در مرحله نخست بعد از جنگ جهانی دوم اجرا شد؟

➡ سیاست منطقی کردن صنایع در ژاپن (1946-1960) صنایع زیر را در نظر داشت

1. فولاد و آهن

2. پترو شیمی

3. کشتی سازی

4. معدن

5. ماشین سازی

چرا این صنایع راهبردی هستند؟

➤ عواملی که این صنایع نقش راهبردی را بازی می کنند عبارتند از

1. ضریب کشش بالای در آمد (تغییر کمیت خرید این نوع کالا ها در آمد زیادی را در اقتصاد بوجود می آورد)
2. دارا بودن قدرت وابستگی بالا به صنایع دیگر از طریق فروش کالا های این صنایع
High forward linkage
3. سطح بالای فناوری بلقوه
4. افزایش باز دهی نیروی کار

سیاست تجارت خارجی و ارزی ژاپن در دهه 1950

به مناسبت بحران های ارزی متداوم و جنجال اخیر ارز ترجیحی در ایران در این بخش به ریز مطالب در باره سیاست ارزی ژاپن در دهه 1950 میپردازیم.

بودجه بندی ارزی ابزاری برای اجرای سیاست صنعتی و برقراری تعادل تراز پرداخت ها

- دولت ژاپن طی سال های 1950-1964 حساب های جاری و سرمایه ای تعدل تراز پرداخت های آن کشور را کنترل می کرد.
- کنترل تجارت خارجی از طریق کنترل ارزی صورت می گرفت و آن سیاست تا دهه 1960 ادامه یافت.
- سیستم تخصیص ارز بین قیمت ها داخلی ژاپن قیمت های جهانی فاصله به وجود می آورد و این تفاوت باعث رانت میشد.
- بر اساس سیاست کنترل ارزی «تمامی پول های خارجی، فلزات گران قیمت، دارایی های قابل مطالبه به صورت ارزی و اوراق بها دار بر حسب پول های خارجی باید در دسترس دولت، بانک ژاپن یا بانک هایی که مجاز به معاملات ارزی بودند قرار می گرفت.»

سیاست بودجه بندی ارزی : «شورای وزرای کابینه» و بودجه بندی ارزی

➡ بودجه ارز توسط «شورای وزرای کابینه» تعیین می شد. اعضای شورا عبارت بودند از:

- نخست وزیر
- وزیر امور خارجه
- وزیر دارائی
- وزیر کشاورزی
- وزیر تجارت خارجی و صنعت (می تی)
- وزیر حمل و نقل
- دبیر برنامه ریزی اقتصادی

مجریان سیاست کنترل ارزی و تجارت خارجی

سیستم کنترل تجارت خارجی و کنترل ارزی به صورت زیر بود.

1. وزارت دارایی پشتوانه ارزی، مدیریت حساب ارزی و سرمایه گذاری خارجی را به عهده داشت.
2. می تی مسئول کنترل تجارت خارجی و صدور مجوز صادرات و واردات بود.
3. بانک ژاپن مجری امور روزانه سیستم ارز به عنوان نماینده دولت بود.

سیاست بودجه بندی ارزی: ساختار بودجه ارزی

➤ بودجه ارزی که در ابتدا هر سه ماه اما بعداً هر 6 ماه آماده میشد دارای سه قسمت بود:

1. یک جدول خلاصه مطالب

2. بودجه برای واردات کالا

این قسمت بودجه به سه قسمت تقسیم میشد.

- سیستم تخصیص ارز برای کالاها عمومی
- سیستم تخصیص اتوماتیکی ارز برای کالاها. تا زمانی که کل ارز تخصیص شده برای این بخش تمام نشده بود در خواست ارز تأیید می شد.
- بودجه برای پشتوانه ارز

3. بودجه برای خدمات

اهداف بودجه بندی ارز

➤ تاریخ رسمی می تی بیان میدارد که « می تی از طریق تخصیص ارز و قبول درخواست ها برای واردات می توانست صنایع تحت نظرش را نظارت کرده و رهنمود های اداری لازم را برای توسعه آن صنایع ارائه دهد.»

➤ برقراری تعادل تراز پرداخت ها

سیاست بودجه بندی ارزی: فرآیند تنظیم بودجه ارزی

➤ مقدار ارز برای تخصیص بر اساس مبلغ تخمینی صادرات، خرید ارتش آمریکا از ژاپن، تعادل تجارت خدمات و تراز پرداخت ها تعیین میشد.

➤ فرآیند تنظیم بودجه ارزی عبارت بود از:

1. صدور اعلامیه واردات توسط می تی
2. اعلان کالا ها برای واردات از طرف می تی
3. تخصیص ارز از طرف می تی
4. قبول کالا های وارداتی از طرف بانک ها با مجوز معاملات ارزی
5. صدور اعتبار نامه برای واردات از طرف بانک ها با مجوز معاملات ارزی
6. پرداخت صورتحساب کالا های وارداتی از طرف بانک ها با مجوز معاملات ارزی

ایجاد رابطه صادرات-واردات و ارز برای افزایش تولیدات و صادرات

برقراری رابطه بین صادرات و واردات و ایجاد رانت برای صادرکنندگان برای افزایش صادرات.

1. ارتباط صادرات کشتی و ابریشم خام و چند کالای دیگر را به واردات شکر از کوبا.

- قیمت شکر وارداتی کمتر از قیمت تعیین شده شکر در داخل توسط دولت ژاپن بود.

- صادرکنندگان کالا های مذکور که شکر از کوبا وارد می کردند رانت دریافت می کردند.

- این سیاست باعث افزایش در آمد ارزی و رشد اقتصادی میشد.

2. ارائه ارز برای واردات مواد اولیه برای صادرات کالا در مواردی که میزان حد اقل تعیین شده صادرات توسط دولت صادر میشد.

- واردات چندین مواد اولیه لازم برای تولیدات صنعتی در ژاپن آزاد شد.

- پنبه برای صنعت پارچه بافی

- چوب برای صنعت محصولات چوبی

- آهن قراضه برای تولید فولاد

الگوی دولت های توسعه گرا

در این بخش با توجه به تفاوت های فرهنگی-اجتماعی-سیاسی-اقتصادی ژاپن با سایر کشور ها، الگویی برای چگونگی اجرای سیاست صنعتی در کشور های دیگر می پردازیم.

الگویی برای دولت ها توسعه گرا

➤ پروفیسور جانسن پیشنهاد می کند که الگو برای دولت های توسعه گرا باید دارای مشخصات زیر باشد:

1. مدیران ممتاز سیستم سیاسی که به دیوان سالاری انعطاف لازم را برای تدوین سیاست ها ارائه می کند.

2. برقراری شیوه های تائید بازار Market-conforming methods

3. موسسه رهبری شایسته برای تدوین و اجرای سیاست ها

کادر مدیریتی ممتاز

➤ ایجاد موسسه کوچک و کم هزینه متشکل از بهترین کادرهای متخصص در مهندسی، مدیریت و تدوین سیاست های عمومی

➤ مهندسین، متخصصین فارغ التحصیل از دانشکده های سیاست های عمومی و مدیریت باید در اقتصاد و قانون تعلیم یابند اما اقتصاد دانان و اساتید دانشگاهی نباشند. چونکه دانشگاهیان افراد تشکیلاتی خوبی نمیشوند.

وظایف دیوان سالاری

1. انتخاب صنایع استراتژیک
2. تدوین سیاست صنعتی منطقی
- انتخاب ابزار لازم برای توسعه سریع صنایع راهبردی انتخاب شده
3. نظارت دولت بر رقابت بین صنایع راهبردی انتخاب شده

محدوده عملیاتی دیوان سالاری

- بر قراری شرایطی که باعث انتخاب و اجرای بهینه سیاست صنعتی شود.
- قوای مقننه و قضا تنها وقتی وارد عمل میشوند که دیوان سالاری از محدوده عملیاتی خود خارج شود.
- وظیفه مهم تر قوای قضا و مقننه عبارت است از جلوگیری از فعالیت های افراد و یا گروه هایی که در جهت حفظ منافع محدود و شخصی خود برنامه های دولت را برای بهبودی کل اقتصاد تخریب می کنند.

انتخاب روش های موثر عملکرد بازار

Market- performing

➡ مهم ترین هدف این سیاست بر قراری رقابت بین بنگاه ها در صنایع هست به صورتی که از توسعه اهداف برنامه در تضاد نافتد.

➡ رقابت بین بنگاه ها از فساد و ناکارآمدی جلوگیری می کند.

سیاست عمل کرد بازار در ژاپن (market performing)

➡ سیاست ها عملکرد بازار در ژاپن و سایر دولت های توسعه گرا در شرق آسیا عبارتند از

1. برقرار موسسات مالی با ارائه تسهیلات هدفمند
2. ایجاد انگیزه مالیاتی
3. حمایت های مالی خارج از بودجه دولتی برای بنگاه ها ترویج صنایع راهبردی
4. سرمایه گذاری های دولتی برای تحقیق و توسعه
5. رهنمود های اجرایی: ارائه قدرت اختیاری بدون نظارت به بروکراسی برای حل سریع مشکلات روزمره برای اجتناب از پروسه طولانی دریافت اختیارات قانونی.

ایجاد موسسه رهبر (Pilot Agency)

- موسسه رهبر یک اداره دولتی هست که سیاست صنعتی را تدوین و اجرا می کند. از آنجایی که در انجام امور ادارات و وزارت خانه های مختلفی حضور پیدا می کنند لازم است که موسسه رهبر قدرت و مشروعیت لازم را برای انجام وظیفه در تمامی وزرات خانه ها و ادارات را داشته باشد.
- موسسه رهبر لازم است قدرت بر قراری تعادل منافع حتی منافع متضاد را داشته باشد.
- این موسسه نباید قدرت نا چیز که باعث ضعف و یا قدرت زیاد که به عنوان یک دیوانسالاری شکننده ظاهر شود داشته باشد.

وظایف موسسه رهبر

- تدوین برنامه ریزی صنایع و یا برای کل اقتصاد
- تخصیص منابع موسسه برای صنایع راهبردی
- حمایت از صنایع نوزاد
- مذاکرات با بنگاه های خارجی برای خرید لایسنس برای شرکت های داخلی
- نظارت بر توسعه فناوری پیشرفته در جهان
- تخصیص ارز به بنگاه های داخلی برای واردات ماشین آلات و کالا های سرمایه ای.

مشخصات موسسه رهبر

- کوچک تر از وزارتخانه باشد
- سیاست های این موسسه باید امور بر نامه ریزی، بخش انرژی، تولیدات داخلی، تجارت بین الملل و بخشی از سیستم مالی اقتصاد را در بر گیرد.
- به طور غیر مستقیم منابع مالی دولت را در کنترل داشته باشد.

مشخصات موسسه رهبر

- دارای اندیشکده مستقل خود باشد.
- توان اجرای سیاست ها در سطح بنگاه ها را داشته باشد.
- دارای نظام دموکراسی درون سازمانی باشد.

جمع‌بندی: شرایط اقتصادی ایران و سیاست صنعتی

➤ رشد اقتصادی نازل، حتی منفی

➤ نرخ بیکاری بالا

➤ تورم قیمت‌ها

➤ کم ارزش بودن پول ملی

➤ کسری بودجه دولتی

➤ نرخ بهره بالا

جمع‌بندی: شرایط اقتصادی ایران و سیاست صنعتی

- بنگاه‌های انحصاری زیان‌آور دولتی که رایانه از دولت دریافت می‌کنند
- عقب ماندگی فناوری هر چند دست‌آورد های چشمگیر در ج.ا. ایران مشاهده می‌شود.
- فساد مالی، رانت‌خواری
- بی عدالتی در توزیع درآمدها
- منفی بودن تراز بازرگانی بین المللی بدون در آمد ارزی فروش نفت

جمع‌بندی: شرایط اقتصادی ایران و سیاست صنعتی

➡ در چنین شرایطی اتخاذ سیاست صنعتی راهکار تعیین‌کننده‌ای برای حل مشکلات توسعه فناوری و عرضه کالا‌های صنعتی به جهان که منجر به افزایش ارزش ریال و کاهش بیکاری خواهد شد محسوب می‌شود.